

BOSNA I HERCEGOVINA
Konkurencijsko vijeće

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
Конкуненцијси савјет

MIŠLJENJE

po zahtjevu Agencije za javne nabave Bosne i Hercegovine

Sarajevo,
siječanj, 2017. godine

Broj: 01-26-7-023-16-I/16
Sarajevo, 24.01.2017. godine

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine, na temelju članka 25. stavak (1) točka f) Zakona o konkurenciji („Službeni glasnik BiH“, broj 48/05, 76/07 i 80/09), a po Zahtjevu za mišljenje Agencije za javne nabave Bosne i Hercegovine, ul. Maršala Tita 9a/I, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina i Agencije za javne nabave BiH, Filijala Banja Luka, ul. Nikole Tesle 13, 78000 Banja Luka, Bosna i Hercegovina na 138. (stotintridesetiosmoj) sjednici održanoj dana 24.01.2017. godine, donijelo je

MIŠLJENJE

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Konkurencijsko vijeće) je dana 06.09.2016. godine, pod brojem: 01-26-7-023-I/16, zaprimilo Zahtjev za mišljenje (u daljnjem tekstu: Zahtjev) Agencije za javne nabave BiH, Filijala Banja Luka, ul. Nikole Tesle 13, 78000 Banja Luka, Bosna i Hercegovina (u daljnjem tekstu: Filijala Banja Luka) i Zahtjev Agencije za javne nabave Bosne i Hercegovine, ul. Maršala Tita 9a/I, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina (u daljnjem tekstu: Agencija za javne nabave) zaprimljen dana 19.09.2016. godine pod brojem: 01-26-7-023-1-I/16, kojim se traži ocjena da li je tržište električne energije u Bosni i Hercegovini, otvoreno za konkurenciju.

Filijala Banja Luka je, sukladno članku 25. stavak (1) točka f) Zakona o konkurenciji („Službeni glasnik BiH“, broj 48/05, 76/07 i 80/09) (u daljnjem tekstu: Zakon) i članku 5. stavak (3) Zakona o javnim nabavama („Službeni glasnik BiH“ broj 39/14) (u daljnjem tekstu: Zakon o javnim nabavama) dostavila zahtjev gospodarskog subjekta JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo, ul. Vilsonovo šetalište broj 15, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina (u daljnjem tekstu: Elektroprivreda BiH) kojim se traži ocjena otvorenosti tržišta električne energija na teritoriju Bosne i Hercegovine.

Agencija za javne nabavke je, sukladno članu 5. stav (3) Zakona o javnim nabavkama dostavila zahtjev privrednog subjekta JP „Elektroprivreda HZ HB“ d.d. Mostar, ul. Mile Budaka 106 A, 88000 Mostar, Bosna i Hercegovina (u daljem tekstu: Elektroprivreda HZ HB) kojim se traži ocjena otvorenosti tržišta električne energije na teritoriju Bosne i Hercegovine.

Gospodarski subjekt Elektroprivreda BiH je registriran pri Općinskom sudu u Sarajevu pod matičnim brojem upisa: 65-02-0017-11 (stari broj: 1-2758) sa temeljnim djelatnostima, proizvodnja električne energije (licenca broj: 06-03-735/33/12 od 18.12.2012. godine), distribucija električne energije (licenca broj: 06-03-734/32/12 od 18.12.2012. godine), opskrba električne energije (licenca broj: 06-03-774/58/13 od 06.12.2013. godine) i trgovina električnom energijom (licenca broj: 05-28-12-239-21/12 od 27.12.2012. godine). Gospodarski subjekt Elektroprivreda BiH, registrirane djelatnosti obavlja na tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini i izvan teritorija Bosne i Hercegovine u slučaju međunarodne trgovine električnom energijom.

Gospodarski subjekt Elektroprivreda HZ HB je registriran pri Općinskom sudu u Mostaru pod matičnim brojem upisa: 1-3177 sa temeljnim djelatnostima, proizvodnja električne energije (licenca broj: 06-03-730/31/12 od 18.12.2012. godine), distribucija električne energije (licenca broj: 06-03-737-15/34/12 od 18.12.2012. godine), opskrba električne energije (licenca broj: 06-03-617/19/11 od 14.12.2011. godine) i trgovina električnom energijom (licenca broj: 05-28-12-236-22/12 od 27.12.2012. godine).

Gospodarski subjekt Elektroprivreda HZ HB, registrirane djelatnosti obavlja na tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini i djelatnost međunarodne trgovine električnom energijom izvan Bosne i Hercegovine.

U cilju utvrđivanja stanja na tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini, Konkurencijsko vijeće je prikupilo informacije i podatke mjerodavnih institucija i to: Državne regulatorne komisije za električnu energiju u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: DERK), Regulatorne komisije za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: FERK) i Regulatorne komisije za energetiku Republike Srpske (u daljnjem tekstu: RERS).

Konkurencijsko vijeće je iz vlastite evidencije izuzelo slijedeće podneske: broj 01-26-7-20-4-I/16 dostavljen od strane DERKA, broj: 01-26-7-20-5-I/16 dostavljen od strane FERKA i broj: 01-26-7-20-6-I/16 dostavljen od strane RERS-a kojim su prikupljeni temeljni podaci o stanju na tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini, te o tome sačinilo službenu zabilješku broj: 01-26-7-023-2-I/16 od dana 27.09.2016. godine.

Konkurencijsko vijeće je prikupilo informacije i podatke od konkurenata na mjerodavnom tržištu i to: gospodarskog subjekta Mješoviti holding „Elektroprivreda Republike Srpske“ Matično preduzeće a.d. Trebinje (akt broj: 01-26-7-023-3-I/16 od dana 16.11.2016. godine i akt broj: 01-26-7-023-14-I/16 od dana 13.12.2016. godine), gospodarskog subjekta Elektroprivreda BiH (akt broj: 01-26-7-023-4-I/16 od dana 16.11.2016. godine), gospodarskog subjekta „Proenergy“ d.o.o. Mostar (akt broj: 01-26-7-023-5-I/16 od dana 16.11.2016. godine), gospodarskog subjekta „GEN-I“ d.o.o. Sarajevo (akt broj: 01-26-7-023-6-I/16 od dana 16.11.2016. godine), gospodarskog subjekta „Elektroistok 1867“ d.o.o. Banja Luka (akt broj: 01-26-7-023-7-I/16 od dana 16.11.2016. godine i akt broj: 01-26-7-023-13-I/16 od dana 13.12.2016. godine) i gospodarskog subjekta Elektroprivreda HZ HB (akt broj: 01-26-7-023-8-I/16 od dana 16.11.2016. godine).

S obzirom na navedeno, predmet analize u konkretnom slučaju je tržište električne energije na cijelom teritoriju Bosne i Hercegovine.

Analizom prikupljenih podataka Konkurencijsko vijeće je došlo do slijedećih zaključaka:

- Da status kvalificiranog kupca, odnosno slobodan izbor opskrbljivača električnom energijom mogu koristiti svi kupci uključujući i kupce iz kategorije potrošnje domaćinstava počev od 01.01.2015. godine, što je sukladno Ugovoru o uspostavi Energetske zajednice („Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori“ broj 09/06),
- Da su sudionici na tržištu električne energije kupci, proizvođači, trgovci i opskrbljivača,
- Da je krajem 2015. godine ukupan broj kupaca električne energije u Bosni i Hercegovini iznosio 1.517.161,
- Da su tijekom 2015. godine 26 opskrbljivača posjedovala licencu za opskrbu električnom energijom koja važi na teritoriju cijele Bosne i Hercegovine,
- Da je od 26 licenciranih opskrbljivača, njih 6 obavljalo isporuku električne energije krajnjim kupcima,
- Da niti jedan od opskrbljivača električne energije nije imao udjel na tržištu veći od 50,0%,
- Da se u 2016. godini broj opskrbljivača koji su aktivni na maloprodajnom tržištu povećao, jer su kompanije HEP Trade, Proenergy i Petrol BH Oil Company preuzele opskrbljivanje određenog broja kupaca električne energije u kategorijama ostala potrošnja i 10kV (ukupno 14 kupaca),
- Da su svi krajnji kupci električne energije kvalificirani kupci, što znači da imaju mogućnost slobodnog izbora opskrbljivača od kojeg će kupovati električnu energiju,

- Da na području Federacije Bosne i Hercegovine ulogu opskrbljivača električnom energijom mogu obavljati svih 16 imatelja dozvole za opskrbu električnom energijom – dozvole II reda s prostora FBiH, kao i ostalih 7 aktivnih opskrbljivača električnom energijom koji posjeduju odgovarajuću dozvolu nadležnih regulatornih tijela – RERS-a i DERK-a,
- Da vladajuću ulogu opskrbljivača električnom energijom u FBiH i dalje imaju dva javna poduzeća, Elektroprivreda HZ HB i Elektroprivreda BiH, prije svega zbog činjenice da krajnji kupci električne energije iz kategorije potrošnje domaćinstava, te mala poduzeća i komercijalni kupci (u koje ne spada javna rasvjeta) nisu odabrali opskrbljivača na tržištu,
- Da se preko 925.000 kupaca iz ovih kategorija potrošnje i dalje opskrbljuju u okviru univerzalne usluge koju kao javni opskrbljivači pružaju Elektroprivreda HZ HB i Elektroprivreda BiH, svako na području svog djelovanja, a sukladno odluci Vlade Federacije Bosne i Hercegovine o utvrđivanju pružatelja javne/univerzalne usluge i usluge rezervnog opskrbljivača („Službene novine Federacije BiH“, broj 84/14),
- Da imatelji dozvola za opskrbu električnom energijom – dozvola II reda, prema podacima kojima raspolaže FERK nisu pokazali zainteresiranost za opskrbu ovih kategorija kupaca električne energije u trenutnim tržišnim uvjetima,
- Da su primjetni pomaci po pitanju konkurentskog djelovanja na tržištu električne energije u Federaciji BiH, te da je od početka 2016. godine do danas dvadesetak industrijskih kupaca promijenilo opskrbljivača električnom energijom, te se opskrbljuju od odabranih tržišnih opskrbljivača,
- Da su kupci koji nemaju pravo na opskrbu u okviru univerzalne usluge (njih oko 6.000), odnosno kupci iz kategorije potrošnje: 110kV, 35kV, 10 kV i javne rasvjete, koji su se odlučili produžiti suradnju sa javnim elektroprivrednim poduzećima, potpisali ugovore o opskrbi električnom energijom pod tržišnim uvjetima,
- Da je važno istaći da trenutno kupci u Federaciji BiH njih oko 4%, električnu energiju nabavljaju od izabranih opskrbljivača na tržištu, oko 47% od javnih preduzeća po tržišnim uvjetima i oko 49% od javnih opskrbljivača u Federaciji BiH u okviru pružanja univerzalne usluge,
- Da se proizvodnja električne energije u Republici Srpskoj najvećim dijelom obavlja u proizvodnim postrojenjima koja su u sastavu gospodarskog subjekta Mješoviti holding „Elektroprivreda Republike Srpske“ Matično preduzeće a.d. Trebinje (u daljnjem tekstu: Elektroprivreda Republike Srpske),
- Da se električna energija proizvodi i u postrojenjima koja koriste obnovljive izvore električne energije, a koja se nalaze uglavnom u privatnom vlasništvu,
- Da su trgovci električnom energijom energetske subjekti, korisnici dozvole za obavljanje djelatnosti trgovine i opskrbe električnom energijom na teritoriju Bosne i Hercegovine koju izdaje RERS, odnosno dozvole za opskrbu drugog reda koju izdaje FERK i korisnici dozvole za obavljanje djelatnosti međunarodne trgovine koju izdaje DERK,
- Da su u 2015. godini trgovci obavljali kupovinu i prodaju električne energije na unutrašnjem veleprodajnom tržištu Bosne i Hercegovine, a na bazi zaključenih bilateralnih ugovora,
- Da pored trgovine na veleprodajnom tržištu, korisnici dozvole za obavljanje djelatnosti trgovine i opskrbe imaju pravo da opskrbljuju krajnje kupce na tržištu Bosne i Hercegovine, a da trenutno postoji šest korisnika dozvola za trgovinu i opskrbu na teritoriju Bosne i Hercegovine, koje su izdane od strane RERS-a,
- Da nakon donošenja Pravilnika o opskrbi kvalificiranih kupaca električnom energijom i postupku promjene opskrbljivača od prosinca 2014. godine, u Republici Srpskoj postoje tri kategorije opskrbljivača električnom energijom: javni opskrbljivač, rezervni opskrbljivač i opskrbljivač kvalificiranih kupaca,

- Da se u 2015. godini kao i prethodnih godina, djelatnost javnog i rezervnog opskrbljivanja u Republici Srpskoj u potpunosti odvijala unutar gospodarskog subjekta Elektroprivreda Republike Srpske,
- Da su u dosadašnjem razdoblju dva opskrbljivača kvalificiranih kupaca, kojima je RERS izdao dozvolu za trgovinu i opskrbu, bila aktivna na maloprodajnom tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini i to: gospodarski subjekt Elektroprivreda Republike Srpske i gospodarski subjekt „Energy Financing Team“ d.o.o. Bileća,
- Da je u 2016. godini, registrirana prva promjena opskrbljivača u Republici Srpskoj i to kupac električne energije gospodarski subjekt „EFT Rudnik i Termoelektrana Stanari“ d.o.o., koji je električnu energiju za vlastite potrebe nabavljao od gospodarskog subjekta Elektroprivreda Republike Srpske, od dana 01.02.2016. godine nabavlja električnu energiju od gospodarskog subjekta „Energy Financing Team“ d.o.o. Bileća u planskoj količini od 1GWh mjesečno,
- Da je zaključno sa danom 01.11.2016. godine, 26 kupaca koje je gospodarski subjekt Elektroprivreda BiH opskrbljivao električnom energijom promijenilo opskrbljivača, jednom kupcu je odobrena promjena opskrbljivača od dana 01.11.2016. godine, te za četiri kupca od dana 01.12. 2016. godine,
- Da je gospodarski subjekt Elektroprivreda BiH do 01.11.2016. godine kroz postupak promjene opskrbljivača zaključio jedan ugovor o opskrbi električnom energijom sa kvalificiranim kupcem koji će početi sa realizacijom od dana 01.01.2017. godine,
- Da je gospodarski subjekt Elektroprivreda BiH u proteklom razdoblju potpisao 224 Aneksa ugovora o opskrbi električnom energijom sa 159 kvalificiranih kupaca,
- Da gospodarski subjekt „Proenergy“ d.o.o. Sarajevo ima zaključene ugovore o opskrbi električnom energijom sa kvalificiranim kupcima u BiH, koji se iz tehničkih razloga nisu mogli realizirati na početku, te da su sa danom 01.04.2016. godine počeli primjenjivati iste i isporučivati električnu energiju,
- Da je gospodarski subjekt „GEN-I“ d.o.o. stava da postoji legislativa prema kojoj je tržište električne energije otvoreno, ali da postoje problemi kod distribucije, jer su troškovi distribucije visoki, te da je neophodno osnivanje neovisnog distributivnog operatera kako bi opskrbljivači mogli ponuditi konkurentne cijene električne energije,
- Da su prema mišljenju gospodarskog subjekta Elektroprivreda HZ HB na tržištu električne energije ispunjen formalni uvjeti za liberalizaciju istog i uključivanje na međunarodno tržište električne energije,
- Da je Uprava gospodarskog subjekta Elektroprivreda HZ HB smanjila cijenu električne energije kupcima na 10 kV u prosjeku za 12%, a kupcima iz tarifne grupe I ostale potrošnje u prosjeku za 10%, što je dovelo do smanjenja prihoda za cca 6.000.000,00 BAM. Unatoč smanjenju cijena gospodarski subjekt Elektroprivreda HZ HB je izgubio 10 kvalificiranih kupaca koji su odbarali druge opskrbljivače,
- Da gospodarski subjekt Elektroprivreda Republike Srpske od dana 01.01.2015. godine, zaključno sa danom 23.12.2016. godine nije zaključio niti jedan novi ugovor o opskrbi kvalificiranih kupaca,
- Da je prema mišljenju gospodarskog subjekta Elektroprivreda Republike Srpske sa formalnog aspekta tržište električne energije u Republici Srpskoj otvoreno. Međutim, ključni preduvjet za suštinsko otvaranje tržišta električne energije, paritet cijena električne energije kod javnog i rezervnog opskrbljivača i cijene na veleprodajnom tržištu, nije ostvaren.

DERK je u iznio vlastiti stav, da je sukladno sa Odlukom o opsegu, uvjetima i vremenskom razdoblju otvaranja tržišta električne energije u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 48/06 i 77/09) i prema Ugovoru o uspostavi Energetske zajednice („Službeni glasnik BiH-Međunarodni ugovori“ broj 09/06)

tržište električne energije u Bosni i Hercegovini od 01.01.2015. godine u potpunosti otvoreno za konkurenciju.

Na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine u skladu sa odredbama Zakona o električnoj energiji u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“ broj 66/13) i Pravilnika o snabdijevanju kvalificiranih kupaca električnom energijom i postupku promjene opskrbljivača („Službene novine Federacije BiH“ 89/14), od 01.01.2015. godine svi krajnji kupci električne energije su kvalificirani kupci čime ostvaruju pravo na slobodan izbor opskrbljivača po tržišno formiranoj i ugovorenoj cijeni. Krajnji kupci električne energije iz kategorije potrošnje domaćinstvo, te mala poduzeća i komercijalni kupci koji na tržištu nisu odabrali opskrbljivača imaju pravo na opskrbu električnom energijom standardne kvalitete po ekonomski opravdanim, lako i jasno usporedivim i transparentnim cijenama u okviru pružanja univerzalne usluge od javnog opskrbljivača.

Dana 11.12.2014. godine RERS je donijela Pravilnik o opskrbljivanju kvalificiranih kupaca električnom energijom i postupku promjene opskrbljivača koji propisuje način opskrbe kupaca na tržištu električne energije na teritoriju Republike Srpske nakon 01.01.2015. godine, kada svi kupci električne energije postaju kvalificirani kupci, što znači da imaju pravo i mogućnost izbora opskrbljivača električne energije.

Konkurencijsko vijeće, analizom važećih pravnih propisa i dostavljenih podataka, smatra da je stvoren formalno-pravni okvir za liberalizaciju tržišta električne energije kojim su definirani uvjeti pod kojim novi sudionici mogu ući na tržište električne energije.

Konkurencijsko vijeće, na temelju naprijed navedenog, smatra da je tržište električne energije otvoreno za konkurenciju u segmentu proizvodnje električne energije i opskrbe električnom energijom kupaca II reda.

Ovo mišljenje je dano isključivo na temelju javno dostupnih podataka, te podataka prikupljenih od strane Državne regulatorne komisije za električnu energiju (DERK), Regulatorne komisije za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine (FERK), Regulatorne komisije za energetiku Republike Srpske (RERS), i konkurenata na tržištu električne energije, te ukoliko dani podatci odstupaju od stvarnog činjeničnog stanja ovo mišljenje se ne može primijeniti.

Predsjednica

mr. Arijana Regoda- Dražić